

Vesiensuojelun tehostamisohjelma vuosina 2019-2021

-tiivistelmä ohjelman sisällöstä

Ohjelman tausta

Vesiensuojelun tehostamisohjelman tarkoituksena on Itämeren ja sisävesien tilan parantamiseen tähtäävien toimien tehostaminen ja toimenpiteiden laaja käyttöönotto. Tehostamisohjelmalle on esitetty 45 miljoonaa euroa vuosille 2019 - 2021 ja eduskunta on nyt myöntänyt 15 milj. euroa vuodelle 2019. Keskeiset valtion talousarvion ympäristöministeriön hallinnon alan momentit ovat 35.10.22 Eräät ympäristömenot, 35.10.61 Vesien ja ympäristönhoidon edistäminen ja 35.10.20 Ympäristövahinkojen torjunta.

Tehostamisohjelman perustana ovat valtioneuvoston vuonna 2015 hyväksymät vesienhoitosuunnitelmat vuosille 2016 - 2021, vesienhoidon toimenpideohjelmat ja merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelma 2016 - 2021. Vesien- ja merenhoidon tavoite on saavuttaa ja ylläpitää vesien ja Itämeren hyvä tilaa. Suomi tekee Itämeren suojelutyötä HELCOM-yhteistyön kautta toteuttamalla myös Itämeren suojelukomission v. 2007 hyväksymää Itämeren suojelun toimintaohjelmaa (Baltic Sea Action Plan), joka päivitetään vuoteen 2021 mennessä. Baltic Sea Action Plan –toimintaohjelman Suomelle osoittama ravinnekuormituksen vähentämisen tavoite kohdentuu Itämeren valuma-alueelle. Näin Itämeren suojelu nivoutuu kiinteästi myös sisävesien suojelutoimiin.

Pääministeri Juha Sipilän strategisen hallitusohjelman vesien- ja merenhoidon kärkihankkeissa sekä ravinteiden kierrätyksen edistämistä koskevassa ohjelmassa vuosina 2016 – 2019 ympäristöministeriön rahoitus on yhteensä 14 milj. euroa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset) myöntävät lisäksi avustuksia vesien- ja merenhoidon hankkeisiin vuosittain noin 1,5 miljoonaa euroa. EU-osarahoitteen maaseudun kehittämisohjelman, EU:n muiden ympäristönsuojeluun kohdenettävien sekä vesiensuojelun ja ravinteiden kierrätyksen erillisrahoituksen kanssa nämä muodostavat pääosan vesiensuojelun julkisesta rahoituksesta. Tulevalla EU-rahoituskaudella vuosiksi 2021-2027 tulee huolehtia, että eri EU-rahoitusinstrumentteja voidaan käyttää vesien ja Itämeren suojeluun.

Vesien- ja merenhoidon toimenpiteiden toteuttamisen rahoitustarve on kasvava. Tulokset vesienhoidon kärkihankkeista ja ravinteiden kierrätykseen keskittyvistä ns. RAKI-hankkeista ovat rohkaisevia. Itämeren ja sisävesien ravinne- ja kiintoainekuormitusta on viime vuosikymmenten merenhoito- ja vesienhoitotoimilla saatu alennettua. Vanha kuormitushistoria ja nykykuormitus eivät kuitenkaan mahdollista hyvän tilan saavuttamista ilman lisätoimenpiteitä. Ilmastonmuutoksesta aiheutuvat liisääntyvät sateet ja leudot talvet lisäävät ravinnekuormitusta vesiin. Rehevöityminen näkyy mm. happikatona ja sinileväkukintoina sekä Itämerellä että sisävesillä.

Ohjelman periaatteet

Tehostamisohjelman periaatteet:

- Toimenpiteiden ja rahoituksen kohdistaminen vaikuttavimpiin tilaa parantaviin toimiin
- Merialue- ja valuma-aluekohtainen lähestymistapa
- Useiden toimijoiden yhteishankkeet ja hankekokonaisuudet
- Vesiensuojelun toimintatapojen ja menetelmien muutokset
- Ohjelman vaikutusseurannan tekeminen.

Ohjelman teemat ja rahoituksen jakaantuminen teemoille

- Maatalouden ravinnekuormituksen vähentäminen kohdennetuilla ja vaikuttavilla hankkeilla käyttäen uusia innovatiivisia menetelmiä (25 milj. euroa).
- Pienten vesistökuunnostushankkeiden toteuttaminen kuormituksen vähentämiseksi ja monimuotoisuuden lisäämiseksi sekä alueellisten asiantuntijaverkostojen vahvistaminen ja perustaminen vesien- ja merenhoidon toimenpiteiden toteuttamiseksi (10 milj. euroa).
- Kaupunkien vesien hallinta ja käsittely (4 milj. euroa)
- Itämeren hylkyihin liittyvien riskin vähentäminen korkeanvaluissa kohteissa (4 milj. euroa)
- Itämeren ja vesien tilan selvitykset ja tutkimus (2 milj. euroa)

Ohjelman teemat

Maatalouden vesiensuojelun innovatiiviset menetelmät

Jokien ja järvien tila on Pohjois- ja Itä-Suomessa parempi kuin Etelä-, Länsi- ja Lounais-Suomen rannikolla. Suomenlahden ja Saaristomeren sisempien rannikkoalueiden tila on pääosin välttävä ja ulkosaariston tyydyttävä. Pohjanlahden selkävesien tila on hyvä, mutta sisempien rannikkoalueiden tila on paikoin vain tyydyttävä. Maatalouden kuormitus on erityisen voimakasta Etelä- ja Länsi-Suomessa, mutta suurta myös Pohjanmaalla ja Ylä-Savossa. Nykyisin toteutettavien maatalouden vesiensuojelun toimenpiteiden on todettu olevan riittämättömiä vesien ja meren hyvän tilan turvaamiseksi ja hyvän tilan tavoitteiden saavuttamiseksi.

Tavoitteet

Ravinteiden kierrätyksen sekä vesien- ja merenhoidon kärkihankkeissa on toteutettu tutkimus-, kehittämisen- ja kokeiluhankkeita. Näistä löytyy innovatiivisia vesiensuojelumenetelmiä, joita olisi perusteltua kokeilla laajemmin. Esimerkiksi pellolle lisättävistä maanparannusaineista kipsi, rakennekalkki ja kuituliete pidättävät tulosten mukaan maa-ainesta ja ravinteita, erityisesti fosforia pelloilla.

Maatalouden innovatiiviset vesiensuojelumenetelmät eivät ole päällekkäisiä maaseutuohjelman 2014-2020 toimenpiteiden kanssa, eivätkä vaikuta maaseutuohjelman toteuttamiseen. Toimenpiteet toteutetaan siten, että ne samalla tukevat tulevan maaseutuohjelman (2021-2027) valmistelua.

Vesien- ja merenhoidon kärkihankkeessa on myös kokeiltu vesistö- ja valuma-aluekohtaisen yhteistyön toimintamalleja.

Tavoitteena on:

- Tehostaa maatalouden vesiensuojelua kohdentamalla toimenpiteitä alueille, joissa vesien tila on vaarantunut tai hyvää huonompi ja joilla maatalous on merkittävä kuormittaja.
- Edistää kärkihankkeessa kokeiltujen innovatiivisten vesiensuojelutoimenpiteiden käyttöä laaja-alaisemmin.
- Kehittää vesiensuojelun valuma-aluekohtaisia toimintamalleja.
- Tukea tulevan ohjelmakauden maaseudun kehittämisohjelman valmistelua.

Toimenpiteiden kuvaus

Valitut toimenpiteet parantavat maan rakennetta stabiloimalla maa-ainesta ja siihen sitoutunutta fosforia vähentäen näin niiden huuhtoutumista. Näillä toimenpiteillä saadaan vaikuttavuutta nopeasti. Pitkän tähtäimen tavoitteena on saada pelloille toimenpiteet, jotka luovat pysyvät edellytykset ravinteiden huuhtoutumisen minimoinnille ilmaston muuttuessa.

Kipsi

Kipsi ($\text{CaSO}_4 \times 2\text{H}_2\text{O}$) on fosforilannoitetuotannon sivutuote, joka parantaa maan rakennetta fysikaalis-kemiallisilla reaktioilla. Sitä voidaan käyttää sellaisilla valuma-alueilla, joilta vesi kulkeutuu suoraan tai jokia pitkin mereen. Kipsi sopii ensisijaisesti savimaille, joilla ei ole kalkitustarvetta ja kalsiumsaturaatio ei ole liian korkea. Kipsikäsittelyn vaikutusaika on noin viisi vuotta, sillä vuosien myötä kalsium ja sulfaatti huuhtoutuvat pellolta. Kipsi toimii myös kalsium (23 %) ja rikki (18 %) lannoitteena, mutta toisaalta voivat heikentää kasvien seleenin saatavuutta. Seleenin on sekä ihmisille että eläimille välttämätön ravintoaine.

Rakennekalkki

Rakennekalkki (CaCO_3) on maanparannuskalkkia, johon on lisätty poltettua ja/tai sammutettua kalkkia (CaO , Ca(OH)_2). Reaktiivinen kalkki parantaa maan rakennetta ja sitoo saveshiukkasia fysikaaliskemiallisilla reaktioilla. Rakennekalkki sopii savespitoisille pelloille, joilla myös kalkituksesta on hyötyä ($\text{pH} < 6,5$).

Kuitulietteet

Kuitulietteet kuten nollakuitu ja eri tavoin käsitellyt sekalietteet ovat metsäteollisuuden sivutuotteita, joiden ominaisuudet vaihtelevat jonkin verran tehtaan prosessien mukaan. Tämän vuoksi niille tarvitaan kuitulietekohtaiset käyttöohjeet. Ne eivät lähtökohtaisesti sisällä ravinteita, eikä niillä ole pH-vaikutusta maaperään. Maahan tulee kuitenkin paljon hiiltä, joka aktivoi mikrobitoimintaa ja

näiden seurauksena maan rakenne paranee. Kuitulietteet tuottavat parhaan hyödyn, jos pellon orgaanisen aineksen pitoisuus on alle 10 %. Levitysjankohta, kasvit ja lisälannoitus on suunniteltava ottaen huomioon, että maahan lisätyn hiilen hajoaminen maassa kuluttaa typpeä, joka on kuitenkin kasveille käyttökelpoista tai huuhtoutumiselle altista sitten, kun hiiltä hajottaneet mikrobit kuolevat ja typpi taas vapautuu. Kuitulietteiden mahdolliset haitta-aineet kuten kadmium ja muut prosesseissa käytettävät aineet on otettava huomioon. Haitta-aineiden riskit on selvitettävä erityisesti silloin, kun nostetaan vesistöjen pohjasta vanhaa kuitumassaa.

Toimijat ja resurssit

Kipsin laajamittaista peltolevitystä hallinnoi Varsinais-Suomen ELY-keskus. Kipsin käyttö kohdenneetaan Saaristomeren valuma-alueelle. Saaristomeren valuma-alueen maatalous on HELCOMin hot-spot –listalla. Toisin kuin muissa Suomen rannikkojoissa, maataloudesta peräisin oleva kuormitus ei alueella ole laskenut. Valuma-alueiden peltoisuuden vuoksi Saaristomeren valuma-alueella on mahdollisuus muodostaa laajoja yhtenäisiä käsiteltyä alueita, jolloin rannikkovesissä voitaisiin havaita parannusta. Lisäksi alueella peltojen valtamaalaji on savi, joka on optimaalinen peltojen kipsikäsitelylle. Rakennekalkista ja kuitulietteistä toteutetaan T&K –hankkeet, joita hallinnoi ympäristöministeriö.

Kunnostushankkeet ja alueelliset asiantuntijaverkostot

Tavoitteet

Tavoitteena on tehostaa alueellisissa vesienhoidon toimenpideohjelmissa esitettyjen vesistökunnostustoimenpiteiden toteutumista, vesistökunnostusstrategian toimeenpanoa ja tukea alueellisten vesien- ja merenhoidon asiantuntija- ja toimeenpanoverkostojen vahvistamista. Tärkeä osa teeman tavoitteen saavuttamista on tehtyjen toimenpiteiden ympäristövaikutusten seuranta ja vesistökunnostuksen toimialan osaamisen kehittäminen jalkauttamalla erityisesti hallituksen kärkihankkeiden tuloksia ja kokemuksia.

Toimenpiteiden kuvaus

Teeman alla toteutettavien vesistötoimenpiteiden kirjo on laaja. Niiden tarkoituksena on sekä saavuttaa vesien hyvä ekologinen tila, että estää hyvän tilan heikentyminen. Toimenpiteillä voidaan hallita sekä ulkoista että sisäistä rehevöittävää kuormitusta monista eri lähteistä (maatalous, metsätalous, teollisuus, turvetuotanto). Tämän teeman kautta tuettavissa toimenpiteissä pääpaino on kuitenkin vesistöjen kunnostushankkeissa. Rehevöitymisen ja haitallisten aineiden vesistökuormituksen hallintaa tukevat omalta osaltaan toimenpideohjelman teemat ”*Maatalouden innovatiiviset menetelmät, kaupunkivedet, haitalliset aineet ja sisävesiin kohdistuvat selvitykset.*”

Toimijat ja resurssit

Keskeisenä toimijana teeman käytännön toteutuksessa ovat ELY-keskukset, joiden kautta hanketoimijat voivat hakea vuosittain valtionavustusta alueellisten vesistö-kunnostushankkeiden toteuttamiseen. Tehostamisohjelman rahoituksen avulla on mahdollista lisätä merkittävästi vuosittain toteutettavien kunnostushankkeiden määrää ja lisätä ELY-keskusten resursseja tukea alueellisten vesien ja merenhoidon asiantuntija- ja toimeenpanoverkostojen muodostumista ja olemassa olevien verkostojen vahvistumista.

Suomen ympäristökeskus (SYKE) tukee ELY -keskusten työtä huolehtimalla seurantatiedon kokoamisesta ja analysoinnista, tieteellisen tietopohjan vahvistamisesta ja vesistötyötietojärjestelmien ajantasaisuudesta. Valtakunnallinen SYKEN koordinoima vesistö-kunnostusverkosto huolehtii ajantasaisen kunnostustiedon jakamisesta ja kokemusten vaihdosta verkkosivujen sekä alueellisten ja valtakunnallisten tilaisuuksien järjestämisestä.

Ympäristöministeriö arvio vuosittain ELY-keskuskohtaisia esityksiä tehostamisohjelmasta rahoitettavaksi suunniteltuja hankkeita. Ympäristöministeriö huolehtii siitä, rahoitettava hankekokonaisuus on valtakunnallisesti kattava ja tukee keskeisiä tavoitteita. Ympäristöministeriö huolehtii myös, että kärkihankkeiden tulokset ja osaaminen tulee kiinteästi kytkettyä ELY-keskusten esittämiin uusiin hankkeisiin.

Kaupunkivedet ja haitalliset aineet

Haitta-aineita ja ravinteita hulevesiin tulee liikenne- keskusta-, teollisuus- ja liikealueilta. Suurten hulevesimäärien hallintaan ja rankkasadetulvien estämiseen voidaan hyödyntää luontopohjaisia käsittelyratkaisuja kuten esim. biosuodatusta sekä rakentaa kosteikkoja ja viheralueille sijoittuvia hallittuja viivyttämistä- ja imeyttämistä-alueita suoraan vesistöön johtamisen sijaan. Hulevesien hallinnan edistäminen voisi käsittää esimerkiksi sinisen infrastruktuurin kokeilukohteiden rakentamista, joita tulisi toteuttaa yhteistyössä mm. kuntien kanssa.

Vesiympäristöön pääsevien haitallisten aineiden kuten lääkejäämien poistoon soveltuvia tekniikoita otetaan jo käyttöön Suomessa yhdyskuntajätevedenpuhdistamoja saneerattaessa. Menetelmien kehittämisen ja laajemman käyttöönoton edistämiseksi on todennettava haitallisten aineiden poistototehokkuudet näissä prosesseissa. Haitallisten aineiden poiston mahdollisuudet erityisesti mikro-muovien osalta on ulotettava myös kaupunkivesien hallintaan ympäristöongelmien (pohjavedet, sedimentit) ennaltaehkäisemiseksi.

Taajamien ja rakennetun ympäristön vesien hallintaan kuuluu raakavesilähteiden turvaaminen, talousveden valmistus ja jakelu, jätevesien asianmukainen keruu, puhdistaminen ja ympäristöön johtaminen sekä hule- ja kuivatusvesien hallinta.

Haitallisten aineiden päästöt vesiympäristöön tapahtuvat kuluttajatuotteissa olevien haitallisten aineiden osalta yhdyskuntajätevesissä sekä muovien osalta hulevesissä ja yleisenä roskaantumisena.

Toistaiseksi vähän noteerattuna kaupunkien hulevesien laatuun vaikuttavana tekijänä on alettu tunnistaa myös rakennetuilla pinnoilla ja rakennusmateriaaleissa käytettyjen lisäaineiden vähitellen tapahtuva vapautuminen ja huuhtoutuminen

Roskaantumisen alkulähde on lähinnä valuma-alueella tapahtuva ihmistoiminta. Roskaantumisella on haitallisia vaikutuksia sekä meriekosysteemille että ihmisille, koska suuri osa roskista hajoaa hyvin hitaasti tai ei ollenkaan ja ne voivat sisältää haitallisia kemikaaleja.

Kaupunkitulvat, makro- ja mikrotason roskaantumisen kulkeutuminen, haitalliset aineet liikenteestä ja muista yhdyskuntapäästöistä, ilmapäästöjen laskeuma ja huuhtoutuminen, valunta ja suotautuminen pilaantuneilta maa-alueilta vaikuttavat pintavesien tilaan ja voivat uhata pohjavesien laatua.

Suomessa yhdyskuntajätevedenpuhdistamoja saneerattaessa otetaan nyt jo käyttöön tekniikoita, jotka soveltuvat osin myös vesiympäristöön pääsevien haitallisten aineiden kuten lääkejäämien poistoon. Menetelmien kehittämisen ja laajemman käyttöönoton edistämiseksi on todennettava haitallisten aineiden poistotehokkuudet näissä prosesseissa. Sade- ja sulamisvesistä muodostuvat hulevedet kuormittavat edelleen jätevesien keruujärjestelmiä ja saavat aikaan ylivuotoja, joiden osuus jätevesien käsittelyn ja johtamisen kokonaisuudesta voi olla vähäinen mutta paikallisena merkityksellinen ja vähintäänkin näkyvä.

Tavoitteet

Tavoitteena on saavuttaa vesipuitedirektiivin mukainen hyvä kemiallinen tila pinta- ja pohjavesissä sekä meristrategiadirektiivin mukainen meriympäristön hyvä tila. Osana tilatavoitteen saavuttamista on pilaavien aineiden päästöjen ja häviöiden asteittainen väheneminen ja vaarallisten prioriteettiaineiden osalta päästöjen ja häviöiden lopettaminen kerralla tai vaiheittain. Lisäksi tehostamisohjelman tavoitteena on myös merenhoidon tavoitteisiin kuuluva muovin määrän väheneminen meriympäristössä 30 % vuoden 2015 tasosta.

Ohjelman avulla lisätään tietoa haitallisten aineiden, kuten hormonitoimintaan vaikuttavat aineet ja lääkeaineet, esiintymisestä vesiympäristössä tai juomaveden valmistukseen käytettävässä raakavedessä sekä edellä mainittujen aineiden vaikutuksista ekosysteemeihin ja ihmisen terveyteen.

Tavoitteena on myös selvittää kaupunkivesien mukana vesiin huuhtoutuvien ja pohjavesiin imeytyvien aineiden ja yhdisteiden merkitys vesien ja meren hyvän tilan saavuttamiseen, sekä pilaavien aineiden päästöjen ja huuhtoumien vähenemiseen ja lopettamiseen. Siten kaupunkivesien hallinta voidaan kohdentaa kehittyvien tulvasuojelutoimenpiteiden lisäksi kohteisiin, joissa haitallisten ja vaarallisten aineiden pääsyä pinta- ja pohjavesiin voidaan kustannustehokkaimmin rajoittaa.

Tavoitteena on kaupunkiympäristöön sijoittuvien raakavesilähteiden turvaaminen ja myös viemäröinnin toimintavarmuuden parantaminen.

Toimenpiteiden kuvaus

Ohjelmassa toteutetaan seuraavia toimenpiteitä:

- Kaupunkien vesihuollon ja kaupunkiympäristön vesien hallinnan vesitaseiden ja vesissä kulkevien aineiden taseiden ja esiintymisen selvittäminen.
- Luontopohjaisten, kaupunkien viherympäristöä hyödyntävien menettelyjen toimivuuden selvittäminen ja käyttöönotto hulevesien haitallisten aineiden hallitsemiseksi myös erityisolosuhteissa kuten esim. kaupunkien hulevesien imeyttämisessä pohjavesialueilla.
- Rakennusmateriaalien ja pinnoitteiden ominaisuuksien selvittäminen haitallisten aineiden ja niiden irtoamisen näkökulmasta, koska ilmastonmuutoksen myötä rakennettujen pintojen kautta tulevien valumien lisääntyessä huuhtoutuu myös niistä irtoavia haitallisia aineita yhä enenevässä määrin päätymään vesistöihin. Tämä tuo tietoa myös kestävään kiertotalouteen materiaali-kierrätyksen kannalta.
- Käytössä olevien tai suunnitteilla olevien jätevesien puhdistusmenetelmien toimivuuden arvioiminen varmistamalla ja todentamalla haitallisten aineiden poistotehokkuudet. Arvioiden perusteella näitä prosesseja voidaan ottaa laajemmin käyttöön.
- Taajamien keskitettyjen yhdyskuntatoimintojen, kuten sairaaloiden ja pesuloiden, tuottamien erityisjätevesien haitallisten aineiden pitoisuudet selvittäminen, jotta niiden esi- tai erilliskäsittelyllä voitaisiin vähentää haitallisten aineiden kuormaa yhdyskuntajätevedenpuhdistamoille ja sitä kautta ympäristöön.
- Muovitiekartassa esitettyjen toimenpiteiden toteuttaminen tehostamisohjelmassa.

Toimijat ja resurssit

Kaupunkivedet ja haitalliset aineet teemaa hallinnoi Etelä-Savon ELY-keskus. Asiantuntijoina ja hankkeiden arviointiin osallistuvina ELY-keskuksina toimivat Hämeen, Pirkanmaan, Kaakkois-Suomen, Lapin, Pohjois-Pohjanmaan ja Uudenmaan ELY-keskukset.

Kaupunkivesien hallinnan osalta keskeiset toimijoita ovat kunnat ja kuntien vastuulla olevan vesihuollon järjestämiseen valjastetut vesihuoltolaitokset. Lisäksi eri viranomaiset ja asiantuntijaorganisaatiot, joiden tehtävänä on arvioida vesien ml. pohjavedet tilaa ja siinä erityisesti haitallisten aineiden ja aineryhmien ympäristövaikutuksia. Raakavesilähteiden turvaamisen ja turvallisen talousveden myötä mukana ovat terveydensuojeluviranomaiset, ja Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL).

Teeman toimijoita ovat myös järjestöt ja yhteisöt, jotka tekevät neuvontaa ja koulutusta sekä opetus- ja kasvatustyötä sekä yritykset, joiden toimintaan liittyy haitallisia aineita, joita voidaan korvata haitattomimmilla. Rakennus- ja pinnoitusmateriaalien aineiden sekä yhdyskuntatoimintojen päästöjen vesiympäristöön päätyminen ja sen vaikutusten arvioinnissa edellytetään hyvin laaja-alaista eri asiantuntijaorganisaatioiden (rakentamisen valvonta ja sääntely, vesistö ja ympäristö) yhteistyötä. Klassisen vesirakentamisen ja hydrologian asiantuntemuksen on oltava mukana kaikissa kaupunkivesien hallinnan vaiheissa.

Hylyt

SYKEN arvion mukaan Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä on yli tuhat vanhaa hylkyä, joissa osassa epäillään olevan joko polttoaineena tai lastina öljyä. Näistä vajaan parinkymmenen arvioidaan olevan korkea riski meriympäristölle. Hylyt muodostavat ympäristöuhan niissä olevan öljyn ja haitallisten aineiden vuoksi.

Suomessa on monta vuotta sitten tyhjennetty muutamia hylkyjä öljystä, joista tunnetuimmat lienevät Park Victory sekä matkustajalautta Estonia. Työ tehtiin silloin pääosin viranomaisyhteistyönä SYKEN johdolla ja mm. merivoimien sukeltajien avulla. Ruotsissa ja Norjassa on viime vuosinakin suoritettu hylkyjen puhdistamisoperaatioita. Myös Virossa on paljon hylkytietoutta. Naapurimaiden, kuten myös kaikkien Itämeren rantavaltioiden kanssa kannattaa tehdä yhteistyötä sekä hyödyntää meneillään olevia tutkimushankkeiden tietoja ja HELCOMin SUBMERGED-työryhmän tulevaa raporttia.

Tavoitteet

Tavoitteena on tyhjentää öljyt valituista hylkykohteista ja täten vähentää riskiä meriympäristön pilaantumisesta hylkyjen lähellä ja rannikolla sekä varmistaa että sekä vastuviranomaisilla että teknisillä toimijoilla on tarvittava osaaminen hylkyjen aiheuttamien ympäristöriskien poistamisessa.

Pelastuslaki- ja aluehallinnon uudistusten myötä hylkyihin liittyvä öljyntorjuntatyön tehtävät muuttuvat ja on tärkeää sekä kehittää että ylläpitää käytännön osaamista ja rutiineja hylkyjen tilan seurannan ja saneerausten suhteen. On syytä varmistaa, että muutoksessa syntyy selkeät hallinnolliset rakenteet ja rutiinit ja luoda sekä tekniset että toiminnalliset valmiudet reagoida mahdolliseen äkilliseen tilanteeseen.

Toimenpiteiden kuvaus

Esitutkimusten perusteella valitaan ensimmäinen saneerauskohteeksi hylky, joka on riskiarvion mukaan vaaraksi meriympäristölle, mutta joka on myös suhteellisen 'helppo' pilottikohde, jotta taitoja ja varusteita voidaan testata, ylläpitää ja kehittää käytännön työn avulla.

Toimijat ja resurssit

Hankkeen vastuuorganisaatio on SYKE, jonka työtä ohjaa ohjausryhmä koostuen SYKEN, ympäristöministeriön, rajavartiolaitoksen, merivoimien ja Traficomien edustajista. Merivoimat ja rajavartiolaitos osallistuvat virkatyönä hankkeen toteutukseen mahdollisuuksiensa mukaan. Yhteistyö merimuseon, sotamuseon ja useiden kaupallisten toimijoiden kanssa on myös tärkeää.

Itämeren ja sisävesien tilan selvitykset ja tutkimus

Tavoitteet

Tavoitteena on tuottaa Itämeren ja sisävesien suojelua tukevaa tutkimustietoa, joka auttaa kohdentamaan tilaa parantavia toimenpiteitä vaikuttaviin ja kustannustehokkaisiin kohteisiin ja tukee vesien- ja merenhoidon toimenpideohjelmien tarkistamista vuosina 2019-2021. Tutkimus parantaa myös kumulatiivisten vaikutusten arvioinnin edellytyksiä.

Toimenpiteiden kuvaus

Tuotetaan Itämeren ja sisävesien tilatavoitteiden saavuttamista tukevaa tutkimustietoa. Tuotettava tutkimustieto erittelee yksityiskohtaisesti heikoimmassa tilassa olevien alueiden tai vesimuodostumien tilan heikentymisen syitä. Kokonaisuus tulisi suunnitella siten, että tieto auttaa parantamaan eri tekijöiden yhteisvaikutusten arviointia Suomen rannikkoalueilla. Tutkimustiedon osana valmistellaan suositukset ihmistoiminnasta aiheutuvien paineiden vähentämiseksi ja toimenpiteiksi. Painopiste tutkimuksessa on Suomen rannikkoalueella, mutta huomioon otetaan kuormituksen kokonaistarkastelu myös valuma-aluekokonaisuuksien ja valuma-alue – avomeri –jatkumon osalta. Tutkimuksessa huomioidaan myös ihmistoiminnan vaikutukset niin kemialliseen tilaan kuin luonnon monimuotoisuuteenkin.

Toimijat ja resurssit

Suomen ympäristökeskus ja ELY-keskukset yhteistyössä Luonnonvarakeskuksen ja Metsähallituksen sekä muiden merenhoidon organisaatioiden ja yliopistojen kanssa.